

Francis Scott Fitzgerald

ŠVELNI NAKTIS

Romanas

Iš anglų kalbos vertė

Kristina Miliūnienė

KULTINĖS KNYGOS

Sofoklis

VILNIUS, 2015

DŽERALDUI ir SARAI
Daug fêtes[†]

Aš su tavim. Kokia švelni naktis!
... Visur tamsu. Tik menkas spindulys
Atskriejęs properšas miškų nušviečia
Vingiuotus samanų takus paliečia.*

* Eilijuotus tekstus vertė H. Bakanas.

PIRMA KNYGA

MALONIOJE PRANCŪZIJOS RIVJEROS PAKRANTĖJE, maždaug pusiaukely tarp Marselio ir Italijos sienos, išdidžiai stovi didelis rausvas viešbutis. Įkaitusį jo fasadą vėsina pagarbiai sustojusios palmės, o priešais eina neilgas akinantis paplūdimio ruožas. Pastaruoju metu čia pradėjo vasaroti aukštuomenė ir šiaip visokios įžymybės, o prieš dešimtį metų nuo balandžio, kai anglai pasitraukdavo šiauriau, jis likdavo beveik tuščias. Dabar aplinkui susispietę daugybė vasarnamių, tačiau tuo metu, kai prasideda ši istorija, tikrai kokių dvylikos senų vilų stogai it vandens lelijos kyšojo pušyno žalumoje tarp šio Goso „Hôtel des Étrangers“* ir Kanų, esančių už penkių mylių.

Viešbutis ir jo paplūdimys lyg koks ryškus gelsvai rudas maldos kilimėlis buvo neatsiejami vienas nuo kito. Tą ankstų rytą tolimas Kanų vaizdas, rausvos ir kremenės senų įtvirtinimų sienos, purpurinės Alpės, už kurių jau Italija, gulėjo vandeny ir virpčiojo skaidriose seklumose, kur ribuliavo ir skleidė ratus jūržolės. Prieš aštuntą į paplūdimį atėjo vyriškis žydru chalatu ir, ilgai aikčiojęs ir šnopštęs, kol apsiprato su šaltu vandeniu, minutę pasikapstė jūroje. Kai jis nuėjo, krante ir įlankoje visą valandą buvo ramu. Horizonte slinko į vakarus prekybos laivai; viešbučio

* Viešbutis svetimšaliams (pranc.).

kieme šūkavo berniukai, restorano indų nurinkėjai; džiūvo rasa nuo pušų. Po valandos kelyje, vingiuojančiame palei žemą Maurų kalvyną, kuris skiria pajūrio Prancūziją nuo tikrosios, Provanso Prancūzijos, pradėjo aidėti automobilių signalai.

Už mylios nuo jūros, kur auga nebe pušys, bet dulkėtos tuopos, yra nuošali geležinkelio stotelė, ir iš ten vieną 1925 metų birželio rytą automobilis su nuleidžiamu viršum atvežė į Goro viešbutį moterį su dukra. Motinos veidas jau vyto, neilgai trukus jis bus išmargintas trūkusių gyslelių; jos išraiška buvo rami ir maloniai supratinga. Tačiau kiekvieno žvilgsnis tuoj pat nukrypdavo į dukterį, patrauktas jos kerinčių rožinių delnų ir gražiai užkaitusių skruostų – šitaip maga žiūrėti į vaikus, įraudusius vakare po šaltos maudynės. Jos kakta buvo nuožulni ir tarsi herbo skydas aprėmintas šviesiais aukso atspalvio plaukais, kurie buvo pasipylę vytais, bangomis ir garbanomis. Akys buvo didelės, skaisčios, drėgnos ir spindinčios, skruostai nuspalvinti pačios gamtos – po oda pulsavo kraujas, varomas jaunos stiprios širdies. Jos moteriškumas buvo beperžengias paskutiniąją vaikystės ribą, ji baigė aštuonioliktus ir buvo beveik visai išsiskleidusi, bet dar su ryto rasa.

Kai apačioje pasimatė siauras karštas jūros ir dangaus ruožas, motina pasakė:

– Kažko man atrodo, kad ši vieta mums nepatiks.

– Šiaip ar taip, jau vis tiek laikas namo, – atsakė mergaitė.

Jos kalbėjosi linksmai, bet buvo matyti, kad pačios nežino ko nori ir kad dėl to joms nuobodu – jų išvis niekas nebedomino. Pramogų jos norėjo ne dėl to, kad būtų reikėję sužadinti atbukusius nervus, greičiau joms, kaip pasižymėjusioms mokinukėms, rūpėjo gerai išnaudoti atostogas, kurių buvo nusipelnčiusios.

– Pabūsim tris dieneles ir truksim namo. Iškart ir paskambinsiu, kad paliktų bilietus į garlaivį.

Viešbutyje užsakydama bilietus mergaitė kalbėjo šnekamąja, tačiau gana negyva prancūzų kalba, tartum iškalusi. Kai jas apgyvendino pirmame aukšte, ji nuėjo į akinamai spindinčias stiklines duris ir pro jas išėjo į mūrinę terasą, kuri supo viešbutį. Jos eisena buvo kaip balerinos –ėjo ne kraipydama klubus, bet tarsi stiepdamasi aukštyn. Terasoje karšta šviesa sutraukė jos šešėlį ir ji net žengtelėjo atgal – tokia skaudi buvo šviesa. Už penkiasdešimties jardų Viduržemio jūra mirksnis po mirksnio blanko, pasiduodama negailestingai saulei, saulėkaitoje kepė ir pastatytas ant keliuko, žemiau baliustrados, nublukęs biuikas.

Iš visos apylinkės krutėjo tik paplūdimys. Trys auklės anglės sėdėjo lėtai megzdamos megztinius ir kojines Viktorijos laikų raštais, madingais penktame, septintame ir devintame dešimtmečiuose, jų apkalbos aidėjo monotoniškai kaip užkeikimas; artėliau vandens koks tuzinas žmonių buvo įsitaisę po dryžuotais skėčiais, o koks tuzinas jų vaikų gainiojo po seklumas neišbaidomas žuveles arba gulėjo saulėje blizgančiais nuo kokosų aliejaus nuogais kūnais.

Vos Rozmari atėjo į paplūdimį, jai pro šalį pranėrė kokių dvylikos metų berniukas ir krykšdamas įpuolė į jūrą. Jausdama skvarbius nepažįstamųjų žvilgsnius, ji nusimetė chalata ir nubėgo iš paskos. Kelis jardus paplaukė panėrusi veidą, o kai pasiekė seklumą, atsistojo svyruodama ir nubrido prieš bangas tolyn, vilkdama per vandenį apsunkusias kojas. Kai jau buvo iki pažastų, žvilgtelėjo į krantą: kažkoks plikis su monokliu ir maudymosi triko, išpūtęs plaukuotą krūtinę ir įtraukęs šiaip įžūliai pūpsantį pilvą, įdėmiai ją stebėjo. Kai Rozmari pasižiūrėjo į jį, vyriškis išsiėmė ir paleido monoklį, kuris pradingo krūtinės gau ruose, ir kažko įsipylė į stiklinę iš rankoj laikomo butelio.

Rozmari prigludo veidu prie vandens ir veržliu krauliu nuplaukė plausto link. Vanduo pasigavo ją, švelniai traukė į save iš

kaitros, sruveno per plaukus ir skverbėsi į visas kūno kerteles. Ji sukiojosi vandenyje, glėbė jį prie savęs, vartaliojosi. Plaustą Rozmari pasiekė uždususi, bet ten į ją pasižiūrėjo įdegusi moteris ilgais baltais dantimis, ir Rozmari, staiga suvokusi, kad jos pačios kūnas visiškai nenudegęs, apsivertė aukštiešninka ir leidosi vandens nešama į krantą. Kai išlipo, tas apžėlęs vyriškis su buteliu užkalbino:

– O, žinot, už plausto būna ryklių. – Neaišku, kokios jis buvo tautybės, bet angliškai kalbėjo oksfordiškai nutęsdamas žodžius. – Vakar prie Žuano įlankos prarijo du anglų jūreivius iš karo laivyno.

– O Viešpatie! – šūktelėjo Rozmari.

– Atplaukia atliekų, kurias išmeta iš laivų.

Nuleidęs akis, rodydamas, kad užkalbino tik norėdamas įspėti, jis nutipeno porą žingsnių į šalį ir įsipylė gėrimo. Maloniai susidrovėjusi, nes tuo pokalbiu į ją buvo atkreiptas visų dėmesys, Rozmari pasidairė, kur atsigulti. Buvo matyti, kad kiekviena šeima priešais savąjį skėtį turi sklypelį smėlio; be to, vieni vaikščiojo pas kitus, šūkčiojo vieni kitiems – atmosfera buvo kaip uždaroje bendruomenėje, į kurią veržtis būtų buvę įžūlu. Tolėliau, kur pakrantė buvo nusėta akmenėliais ir išmestomis jūros žolėmis, buvo įsikūręs būrelis žmonių tokia pat neįdegusia kaip ir jos oda. Gulėjo jie ne po paplūdimio, o po paprastais savo skėčiais ir aiškiai buvo čia neapsipratę. Rozmari pasirinko vietelę tarp tamsiaodžių ir baltaodžių ir pasitiesė ant smėlio chalata.

Gulėdama girdėjo jų sumišusius balsus ir juto, kai kas nors iš jų, eidamas pro šalį, užstodavo saulę. Į kaklą šiltai papūtė smalsiai uostinėjančio šuns kvapas; ji jautė, kaip karštyje kepa oda, ir girdėjo alsiai šnarant rimstančias bangas. Netrukus ausis ėmė skirti balsus, ir ji sužinojo, kad kažkas, paniekinamai vadinamas

„tuo Nortu“, naktį pagrobė padavėją iš Kanų kavinės, ketindamas perpjauti perpus. Pasakojo apie tai baltaplaukė moteris vakarine suknele, greičiausiai nespėjusi persirengti nuo praėjusio vakaro, nes galvą tebepuošė diadema, o ant peties vyto orchidėja. Rozmari, kažkodėl pajutusi jai ir jos draugams antipatiją, nusigręžė.

Iš kitos pusės arčiausiai Rozmari po skėčių stogeliu gulėjo jauna moteris, kažką nurašinėjanti iš knygos, kuri buvo atversta ant smėlio. Jos maudymosi kostiumėlio petnešos buvo nusmuktos nuo pečių, ir sveikai įdegusi oranžinio atspalvio nugara su perlų vėrinium ryškiai rudavo saulėje. Jos veidas buvo griežtas, malonus ir liūdnas. Akys susitiko su Rozmari akimis, bet jos nematė. Už jos sėdėjo gražus vyras žokėjaus kepuraitė ir raudonai dryžuotu triko, toliau – moteris, Rozmari matyta ant plausto, kuri ją pastebėjo ir atsakė žvilgsniu, toliau vyras pailgu veidu, auksaplauke liūto galva, su mėlynu triko ir be skrybėlės, įsitraukęs į labai rimtą pokalbį su aiškiai romaniškos kilmės jaunu vyriškiu juodu triko, – kalbėdamiesi jie sklaidė smėlį ir pešiojo iš jo žoles. Rozmari jie beveik visi atrodė amerikiečiai, nors nuo pastaruųjų metu jos sutiktų amerikiečių kažkuo vis dėlto skyrėsi.

Netrukus ji suvokė, kad vyriškis žokėjaus kepuraitė savo kompanijai kažką vaidina: kuo rimčiausiu veidu jis žarstė grėbliuku smėlį, parodijuodamas kažką, tik jiems žinomą. Menkiausias veiksmas visus nepaprastai linksmino, ir po kiekvienos frazės jie pratrūkdavo juokais. Net ir tie, kurie, kaip ir Rozmari, buvo per toli ir negalėjo girdėti, susidomėję tempė kaklus, kol pagaliau vienintelė paplūdimyje abejinga jam liko moteris su perlų vėrinium. Galbūt kuklindamasi, kad turi tokį turtą, po kiekvieno pasigėrėjimo pliūpsnio ji tik dar labiau pasilenkdavo prie savo rašymo.

Staiga iš dangaus virš Rozmari prašneko vyriškis su monokliu ir buteliu.

– Jūs puikiai plaukiate.

Ji paprieštaravo.

– Tikrai labai gerai. Mano pavardė Kempionas. Čia yra ponija, kuri matė jus aną savaitę Sorente. Ji sako žinanti, kas jūs esat, ir labai norėtų susipažinti.

Slėpdama susierzinimą Rozmari žvilgtelėjo ir pamatė, kad visa neįdegusioji kompanija laukia. Nenorom atsistojo ir nuėjo pas juos.

– Ponia Abrams... ponija Makisko... ponas Makiskas... ponas Damfris...

– Mes žinom, kas jūs, – tarė moteris vakarine suknia, – Jūs – Rozmari Hoit, atpažinau jus Sorente, dar paklausiau viešbučio registratorių; mes visi čia sakom, kad jūs be galo nuostabi, ir norėtume sužinoti, kodėl jūs dabar ne Amerikoje ir nesifilmuojate dar viename nuostabiame filme.

Visi subruzdavo daryti jai vietas. Ją atpažinusioji moteris, nors ir tokia pavarde, nebuvo žydė. Ji buvo viena iš tų senyvių „šaunių damų“, kurios dėl puikaus virškinimo bei nieko nepaisymo taip užsikonservuoja, jog gerokai pergyvena savo kartą.

– Norėjom jus perspėti, kad nenudegtumėt pačią pirmą dieną, – linksmai kalbėjo ji toliau, – nes jums oda labai svarbu, bet šiame pliažėje pasiutusiai daug formalumo, tai nežinojome, kaip į tai pažiūrėsite.

II

– MES PAGALVOJOM, KAD IR JŪS gal dalyvaujat sąmoksle, – tarė ponija Makisko. Ji buvo jauna graži moteriškaitė, išblukusiomis akutėmis ir bauginamai energinga. – Mes nežinom, kas ten įsivėlęs, kas ne. Vienas vyriškis, kuriam mano vyras buvo ypač